

KURS – HAPPY NEW EARS!

experimentella iscensättningar av ljudkonstprojekt och ljudaktioner i urbana offentliga miljöer

*"Ours is a brand-new world of all-at-once-ness. 'Time' has ceased, 'space' has vanished.
We now live in a global village ... a simultaneous happening.
We are back in acoustic space"*

Marshall McLuhan

Bakgrund

På bara en generation har ljudlandskapet i staden förändrats radikalt. Intresset för ljud har också ökat, både miljömässigt och konstnärligt. Ljud är inte längre enbart knutet till akustik och musik utan även till konst, arkitektur, design, inredning, miljöforskning mm.

Ljud utgör en dominerande ingrediens i våra städer. Ljud kan vara både betydelsebärande och meningslösa, njutbara och oönskade. Ljud är energi som kan uppstå som oavsiktlig följd av aktiviteter men ljud är också artefakter i bemärkelsen skapade i ett bestämt syfte. Dessa dubbla funktioner ger upphov till intressanta, tidsbundna strukturer, en slags immateriell och föränderlig morfologi. Men de skapar också ofta begrepslig förvirring. Medan västerländsk konstmusik bärs av en flertusenårig tradition har ljudkonsten en mycket kort historia. Ljud esteticeras och begrepsliggörs därför ofta som antingen musik (med tillhörande konventioner) eller som buller ("oönskat ljud"). Dessa konceptuella kortslutningar måste granskas kritiskt och utvecklas till mer samtidsrelevanta verktyg.

Ljud skapar rum på helt andra sätt än vad som sker genom fysiskt-materiella gränser. Ljud kan på så vis förstås som en flyktig, tidrums-relaterad arkitektur som förskjuter verkningarna av materiella gränser. Gränsöverskridningar, ett begrepp som idag ofta blir till metaforik, är när det gäller ljud en fysikalisk och upplevelsemässig realitet. Dessa komplexa rumsliga verkningar studeras därför bäst med det konstnärliga experimentet som utgångspunkt.

Ljudkonst har ofta inneburit ett slags klangliga skulpturer. Men hela den glidande skalan mellan musik, ljudande objekt och kompositioner, ljudinstallationer och rum skapade och 'färgade' genom ljud utgör ett konstnärligt område som fortfarande befinner sig i början av en antagligen explosionsartad utveckling.

För arkitekter är platsanalys centralt; det handlar om att behärska begrepp, metoder och konstnärlig gestaltning av fysiska miljöers form och funktion. Dessa kunskaper är en förutsättning, i kombination med musikalisk och akustisk insikt, för att kunna designa en ljudmiljö – d.v.s. utforma ljudkvaliteter i relation till faktiska situationer – på samma sätt som man fastlägger färgskalan för en plats eller ljussätter en miljö.

Ljud är med andra ord ett omfångsrikt uttrycks- och kommunikationsmedium, som berör en rad av Konstfacks olika discipliner, t ex:

- konst / ljudkonst;
- arkitektur / rumsakustisk design;
- industridesign / ljudesign;
- lärarutbildning / pedagogiska redskap;
- animation och film / audiomedieproduktion.

Kursbeskrivning och föreläsningar

I kursen undersöks de ljudande rummets föränderlighet, förhållande till gränser, klangliga verkan, uppbyggnad, komposition samt människans navigering i förhållande till dessa rum. Utgångspunkt och drivkraft är konstnärliga, musikalisktarkitektoniska- akustiska experiment.

Syftet är att experimentellt och analytiskt undersöka:

- ljud/ljudkonst som rumsbildande fenomen och viktiga komponenter i föränderliga urbana rumsliga kontexter;
- ljudens spatiala, temporala, strukturella uppbyggnad och musikaliska verkan i staden;
- förutsättningarna för människors samspel med det offentliga ljudrummet;
- teoretiska aspekter kring soundscape-begreppet samt analysverktyg för komplexa urbana ljudlandskap.
- teoribildningar kring ljudperception – aktivt, passivt och kvalitativt lyssnande – och akusmatikbegreppet.

Kursen omfattar en föreläsningsserie (se nedan), workshops samt analyser och experiment på offentliga platser. Genom att arbeta i det offentliga rummet konfronteras de konstnärliga idéerna med frågan: Vad fungerar egentligen i rum som är kollektiva och som skall vara tillgängliga och användbara för olika människor, vid skilda tidpunkter och under olika långa perioder? Via experimenten utvecklas kunskaper om auditiva, konstnärliga formuttryck och vilka effekter de har i det offentliga rummet.

I kursen ges föreläsningar och workshops inom följande områden:

- ljudkonst;
- notation av urbana ljud;
- soundscape, metod för analys av urbana ljud;
- komposition av det urbana ljudlandskapet;
- elektroakustisk musik, konkret musik, sampling och urban noise;
- platsanalys;
- ljudperception och akusmatikbegreppet;
- ljudesign.

Gästföreläsare är:

- Staffan Mossenmark, tonsättare och ljudkonstnär (bl.a. *Wroom*, konsert för 100 Harley Davidson), se www.mossenmark.com;
- Gunilla Sundin, musiker och rumsakustiker vid Ingemansson Technology, hon framför bl.a. musik av Karlheinz Stockhausen.

Kritiker

- Catharina Dyrssen, arkitekt SAR/MSA, musikvetare, docent, forskare och lärare i arkitektur och stadsbyggnad vid Institutionen för Arkitektur, Chalmers, Göteborg.

Teoriramar

Följande teoribildningar utgör viktiga reflektionsytor för projektet:

- *Cressonskolans teoribildning*: Centrala forskare är Jean-François Augoyard, Pascal Amphoux och Björn Hellström vilka utgår från interdisciplinära, syntetiserande förhållningssätt till ljud i urban kontext, med språklig precisering av deskriptiva och operativa metoder och koncept.
- *Musikvetenskapliga och kulturfilosofiska ljudstudier*: John Cage, Trevor Wishart, Denis Smalley och Simon Emmerson m.fl. behandlar bl.a. ljudmorfologi, sampling och elektroakustisk musik. Pierre Schaeffer var banbrytande inom ljudkonst och konkret musik.
- *Relevant soundscape-forskning*: Ircam, Catharina Dyrssen, Helmi Järviluoma, R. Murray Schafer och Henrik Karlsson.

- *Tonsättare och ljudkonstnärer*: Staffan Mossenmark, Anders Hultqvist, Leif Elggren, C M von Hausswolff, Dror Feiler, Bruno Leitner, m.fl.

Kurslitteratur

Obligatorisk litteratur

Hellström Björn, *Noise Design – architectural modelling and the aesthetics of urban acoustic space*, Bo Ejeby Förlag, 2003.

Valfri litteratur

Cage John, *Silence*, Western University Press, Middleton, Connecticut, 1995.

Dyrssen Catharina, *Musikens Rum - metaforer, ritualer, institutioner*, (doctor's thesis), Bo Ejeby Förlag, 1995.

Emmerson Simon (ed.), *The Language of Electroacoustic Music*, Harwood Academic Publishers, 1986.

Hultberg Teddy (ed.), *Fylkingen, ny musik & intermediakonst - Sextio år med radikal & experimentell konst 1933-1993*, Fylkingen Förlag, 1994.

Hultberg Teddy, *SoundArt, Swedish Contemporary Sound Artists*, STIM/Svensk Musik, 2001.

Hultberg Teddy, *That Noise Called Music*, published in *Notera tiden, 8 essäer om ljudkonst, dans & estetik* (ed. Erik Wallrup), The Royal Swedish Academy of Music, Bo Ejeby Förlag, 1996.

Järviluoma Helmi & Wagstaff Gregg (ed.) *Soundscape Studies and Methods*, Finnish Society for Ethnomusicology, Publ. 9 Dep. of Art, Literature and Music, Series A 51, 2002.

Karlsson Henrik et al, (, Nilsson, Rasmusson, O. Stockfelt, T. Stockfelt, Strömberg), *Manifesto – For a Better Environment of Sound*, The Royal Swedish Academy of Music, 1996.

Karlsson Henrik (ed.), *Musik & Morgondag*, Kungliga Musikaliska Akademien, Bo Ejeby Förlag, 1993.

Karlsson Henrik (ed.), *Svenska ljudlandskap, Om hörseln, bullret och tystnaden*, Kungliga Musikaliska Akademien, Bo Ejeby Förlag, 1996.

Koolhaas Rem, *S,M,L,XL*, Rotterdam, Benedikt Taschen Verlag GmbH, 1995.

Kostelanetz Richard (ed.) *Writings about J. Cage*, The Univ. of Michigan Press, 1996.

Landy Leigh, *What's the Matter with Today's Experimental Music?*, Harwood Academic Publishers, 1991.

Paletten (journal) (ed. Cecilia Gelin), *Ljudkonst*, No 4-5, 2001.

Toop David, *Ocean of Sound*, Serpent's Tail, 1995.

Wishart Trevor, *On Sonic Art*, Harwood Academic Publishers, 1996.

Kursledare

Björn Hellström

Arkitekt, musiker, tekn.dr.

Gästforskare vid IS Konstfack

Akustisk designer vid Ingemansson Technology

Verksam vid USIT (Urban Sound Institute)

Kontakt

Björn Hellström

Hemsida: <http://www.acousticdesign.se/>

Telefon: 0701-84 57 43

E-post: bjorn@acousticdesign.se